

La Universitat Nova Història: una universitat per vèncer la innocència

Autor: Jordi Bilbeny
Data de publicació: 14-07-2017

La 4a Universitat Nova Història: un espai per reflexionar sobre els efectes del terror d'estat als segles XV, XVI i XVII. Article d'en Jordi Bilbeny.

No fa pas gaire que diversos periodistes han destapat un entramat polític espanyol en contra dels dirigents catalans compromesos amb la llibertat del nostre país. A base d'informes falsos i amenaces de tota mena han mirat de criminalitzar idees i opcions polítiques, sempre que no fossin les idees de la unitat d'Espanya i els partits que la defensen. Algú encara se n'exclamava i se'n feia creus. A Catalunya, avui dia, hi ha polítics que pensen que les raons d'estat són les raons d'un grup d'esplai i d'una ONG. Que la bondat i la transparència i el respecte per les opcions democràtiques per crear un estat nou seran respectades com qui respecta el matrimoni d'una filla amb un amor idíl·lic. Res més lluny d'aquí i res més lluny d'això. La raó d'estat no té miraments de cap mena. No té escrúpols. I el seu objectiu principal no és comprendre els fets sinó fer que la realitat s'ajusti com sigui a la seva percepció del món. Per això l'estat espanyol fa segles que combat no tan sols la dissidència, sinó, fonamentalment, la diferència. La diferència ideològica, la diferència religiosa, la diferència cultural, la diferència lingüística, la diferència política. No és cap novetat que jo ho exposi ara, perquè és conegut de tothom, per més que es vulgui edulcorar, minimitzar o dissimular del tot.

Jorge Moragas, Alicia Sánchez Camacho i Soraya
Sáenz de Santamaria. Operació d'estat, raó d'estat.

I si això ho veiem i ho patim a començament del segle XXI, en una democràcia i un estat de dret, a l'era dels mòbils, les antenes parabòliques i els ordinadors, amb llibertat de pensament, religió i premsa, dins de la Comunitat Europea, què no havia de passar quan la Inquisició era l'única garantia que tenien els ciutadans de "viure en pau"? El terror governava llurs vides i els escrits estaven sotmesos a una vigilància metòdica i eficaç. No es podia imprimir res que no fos supervisat pels inquisidors, els quals, per torna, reescrivien els llibres perquè s'acordessin de tot en tot a la seva

visió del món, a la seva ideologia, a la seva política, a la seva cultura i a la seva llengua. Per això, al llarg dels segles XV, XVI i XVII tants literats denunciaven que van ser obligats a traduir llurs obres al castellà. Alguns denuncien que els seus llibres "van pel món publicats amb d'altres noms". I, fins i tot, els que s'hi van negar en rodó no van poder evitar que, després de morts, les obres se'ls confisquessin i estampessin com si fossin escrites pel mateix autor. La visió que la majoria de nosaltres tenim d'aquells temps i d'aquells fets està fonamentada en els textos que els censors de l'estat i els inquisidors ens van deixar a punt perquè ens en nodríssim innocentment. I ens n'hem nodrit creient que els llibres reflectien la llengua original dels autors i que explicaven el que aquests van escriure.

I no és ben bé així. Ni els fets que llegim són ben bé els fets esdevinguts, ni els llocs on se'ns diu que van passar són exactament els llocs on van passar. Els noms dels autors, però també dels personatges que apareixen a les seves obres, han estat massa sovint adulterats i les edicions en la llengua catalana original s'han perdut gairebé per sempre més.

Són centenars d'autors, milers d'obres, fets incomptables els que s'han evaporat davant la nostra atònita mirada. I per més que els nostres erudits hi han mirat de trobar una explicació racional, no l'han trobada de cap de les maneres. ¿Com s'explica que durant dos segles cap català no escrivís res de valor, sobretot quan venien d'un moviment humanista incipient i innovador amb referències literàries a balquena? La decadència que ens han inoculat no ha estat res més que la incapacitat dels erudits per comprendre els estralls de la censura d'estat. I és aquí la mare dels ous. El que la censura ha tapat, tergiversat, esborrat, segrestat, deslocalitzat o traduït, nosaltres ho intentem recuperar. No pas amb jocs de mans o barboteig patriòtic, sinó amb estudis, amb rigor, amb documentació, amb tenacitat. I molt especialment amb una mirada nova. Una mirada que escruta les clavegueres de l'estat. No les d'ara, que s'endevinen soles a distància mercès a la seva incomportable pudor. No. Sinó a través d'una mirada que escruta les clavegueres dels segles XV, XVI i XVII, fonamentalment. Mirem on ningú no vol mirar per massa compromès. Mirem on no volen mirar els qui fa dècades que ens parlen que durant aquells temps els catalans dormíem a la palla de la vagància intel·lectual i artística, bocabadats per una cultura castellana inexistent: la dels grans navegants, dels conqueridors del món, dels admiradors i dominadors d'Itàlia, Aquesta història no pertany a Castella, sinó que és l'essència i la carcassa de la història de Catalunya.

Des de la Universitat Nova Història, que s'escau aquest agost a Montblanc, la volem recuperar. A Montblanc, a més a més, compartiràs espais, àpats i temps amb els investigadors i amb les ànimes i ments més inquietes de l'actualitat. Aquells que han vençut la innocència i ja no s'aturaran sinó davant d'explicacions coherents i racionals, perquè només la recerca de la veritat els nodreix. Si vols fer-nos costat i deixar de creure dòcilment les truculències que ens han fet empassar durant segles; si vols pensar pel teu propi compte i compromís; si vols sentir-te, finalment, protagonista de la restauració del nostre passat nacional, a Montblanc hi tens la porta oberta. La porta i la ment.

Jo estic convençut, ara més que mai, que entre tots ho destaparem tot. Que, a l'estiu, també és una altra forma de refrescar-nos, ara que mullar-se ja no és delicte.

Jordi Bilbeny

Cues de gent esperant per votar el 9 de novembre
del 2014. Raó democràtica.